

Givehøje

Langhøje fra den tidlige bondestenalder

Landbrug begyndte omkring 4.000 f. Kr. at afløse jæger-samler samfundet, som havde eksisteret siden seneste istid omkring 13.000 f. Kr. Samtidig begyndte man at gravlægge de afdøde i synlige grave. Gravene signalerer tydeligt bondestenalderens større bofasthed og nære tilknytning til jorden.

De to jordbyggede, øst-vest orienterede langhøje her på marken blev opført omkring 3.800 - 3.600 f. Kr. De er den tidligste af den såkaldte "Træbægerkulturs" gravformer.

Langhøje som Givehøjene indeholder typisk flere på hinanden tilføjede træ- eller delvist stenopbyggede gravkamre, som blev opbygget og brugt gennem århundreder. Langhøjenes gravkamre har store variationer i opbygning

og træ bevares i modsætning til sten dårligt. Derfor er det svært at danne et fuldt billede. De træbyggede kamre anses for ældst. Når der lidt senere opræder rent stenbyggede kamre med store dæksten som loft, kaldes graven for en dysse. Blandingsformer med træ- og helt stenbyggede grave findes også.

Langhøje, langdysser og tilsvarende cirkulære runddysser blev opført som enkeltmandsgrave. De danner grundlaget for Træbægerkulturens fuldt udviklede jættestuegrav, som opræder fra omkring 3.200 f. Kr.

Jættestuen blev modsat tidlige gravformer opført som en stor fællesgrav og fungerede ofte som gravplads helt frem til bondestenalderens afslutning ca. 1.800 f. Kr.

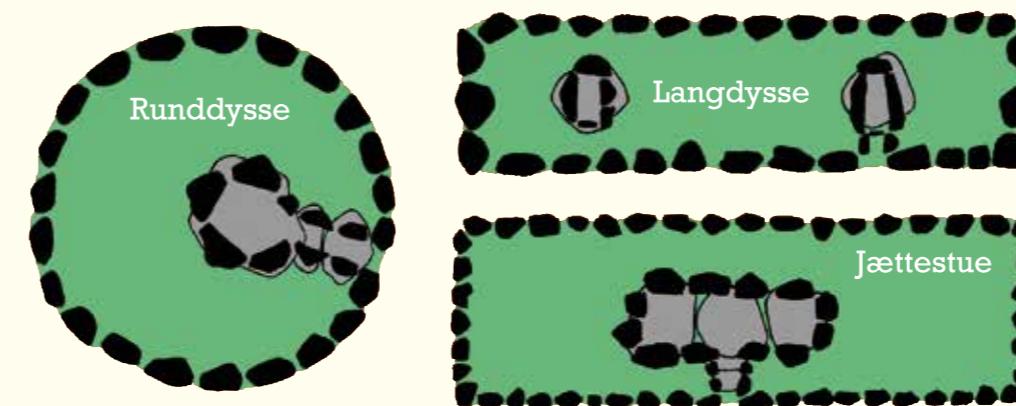

Gravene i langhøjene kan have meget forskellig udførelse. Til højre et rent træbygget gravkammer. I midten et stensat kammer med flade stenfliser mod loftet af træplanker, som danner overgangsform til det helt stenbyggede dyssekammer til venstre i højten. Dyssekamrene videreføres i lang- og runddysserne. Bemærk de opstaplede stenfliser - såkaldt "tormur" - mellem højens randsten. Alle grave i højten har været helt dækket af højten.

Tekst / Layout: KulturKonsulenten v. arkæolog Karsten Kristiansen, 2012, Tlf. 86 37 70 50

Bondestenalderens forskellige storstensgrave

Ud over langhøjene byder bondestenalderen (4.000 - 1.800 f.Kr.) på en række forskellige gravformer. Herover ses de tre hovedtyper af Træbægerkulturens stenopbyggede storstensgrave, som efterfølger de tidlige jordbyggede langhøje som Givehøje. Til venstre runddyssen som typisk kun har et lille stenbygget gravkammer. De tidlige runddysser ligger isoleret i højten. Senere blev en kammergang fra sydøstlig højfod tilføjet, som gav mulighed for genbegravelser i dyssen. Langdysser (øverst t.h.) ligger som regel øst-vest med et eller flere stenbyggede gravkamre med eller uden gang. Nederst t.h. Træbægerkulturens fuldt udviklede jættestuegrav fra omkring 3.200 f. Kr. med et stort fælles gravkammer og tilstødende kammergang. Der findes også enkelte dobbeltjættestuer med to adskilte gravkamre og hver sin gang. Kamrene heri er enten opført uafhængigt af hinanden eller opdelt af tværstillede sten i et oprindeligt stort og samtidig opført gravkammer.

Givehøjene blev frivilligt fredet allerede i 1880, men er aldrig blevet undersøgt. Udgravnninger af langhøje ved blandt andet Salten og Rustrup kort nord herfor, belyser dog gravformen. I Salten-langhøjen fandtes også kobberplader, som repræsenterer den allerførste metalimport og -brug i Danmark. Sådanne tidlige og meget sjeldne kobberfund menes at stamme fra det engelsk-irske område.

Fra udgravninger af andre langhøje kendes også nedbrændte træstolper og indhegninger. De repræsenterer sikkert kultpladser, hvor man samledes i forbindelse

med religiøse handlinger og gravlæggelser i højene.

Sænkninger, som ses flere steder i toppen af langhøjene, er nok opstået efter sammenstyrtede eller tidligere plyndrede gravkamre. Højene har langs højfoden været omsluttet af en række tætstillede randsten. Måske repræsenterer de jordfaste sten på sydsiden af den sydlige høj disse. Andre er måske jorddækkede eller fjernet ved senere stenhugst. Givehøjene er omkring 47 m. lange, men langhøje kan være betydeligt længere. Den 132 m. lange "Langdos"- langhøj ved Thisted er Danmarks længste.

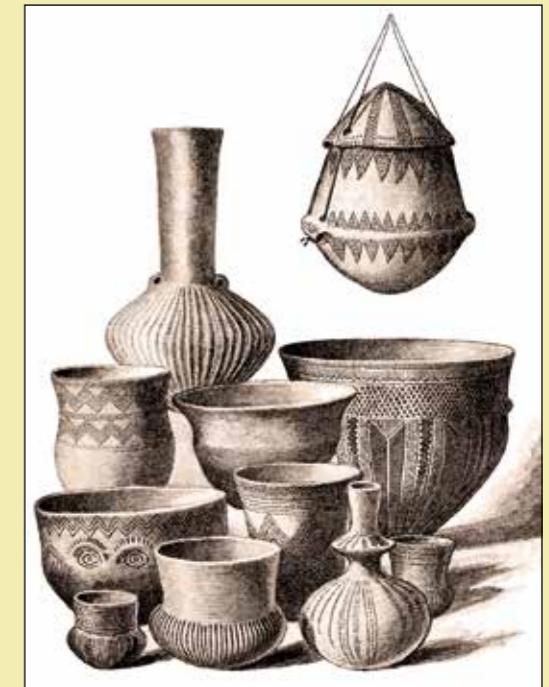

Givehøje – Early Neolithic passage graves

Welcome to Givehøje – two passage graves from early in the Neolithic period (3.800-3.600 BCE), when the ancient hunter-gatherer culture began its gradual development into a society of settled agriculturalists. Visible burial sites arose as a consequence of communities' close relationships with the land on which they lived.

The passage graves represent the oldest of the Funnel Beaker Culture's grave types and, unlike later all-stone barrows, they no doubt contain only wooden or partially wooden graves. Givehøje received protection already in 1880 and has never been archaeologically researched. However, excavations at other nearby passage graves have revealed finds of rare copper plates imported from England or Ireland, representing the very earliest metal to appear in Denmark's antiquity.

The illustration to the left shows the Funnel Beaker Culture's various megalithic graves up until the fully developed passage grave of around 3.200 BCE.

Udvalgte og smukt ornamenterede lerker fra Træbægerkulturen blev med mad- og drikofre hensat som gravgaver til de afdøde i gravene og på randstenene lang højten.

Se mere om Givehøje på www.fortidsmindeguide.dk